

*Єршова Н.Ю., к.е.н., доцент
Національний технічний університет
Харківський політехнічний інститут*

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ АКТУАРНОГО ОБЛІКУ

Вирішення сучасних проблем теоретичного та практичного управління соціально-економічними системами лежить у площині нової парадигми в теорії управління, де інформація вступає ключовим ресурсом і основною частиною процесу організаційного самооновлення.

Виникнення агентських конфліктів в соціально-економічних системах пов'язано з поділом прав власності і контролю, відповідного розподілу функцій власника та керуючого і асиметрією інформації, яка впливає з цього.

Інформаційне забезпечення системи управління соціально-економічною системою представляє собою сукупність інформаційних ресурсів (інформаційну базу і способи організації інформаційних ресурсів, необхідних та придатних для реалізації аналітичних і управлінських процедур, що забезпечують фінансово-господарську діяльність.

Ускладнення інформаційних потреб менеджерів та власників організацій та підприємств висунуло на перший план обмеженість традиційних систем обліково-аналітичного забезпечення управління, які націлені на формування інформації виключно про вчорашній день. Між тим, сучасний бізнес особливу увагу зосереджує на інформації про день завтрашній та інформації, яка давала б можливість прогнозувати розвиток бізнесу, у тому числі, за рахунок управлінських рішень на майбутнє [1].

Процес створення інформації включає наступні етапи самооновлення організації як соціально-економічної системи: виникнення стану хаосу; посилення хаотичності та зосередження уваги на протиріччях; динамічна співпраця. Останній етап – перетворення накопиченої інформації у знання є інтеграційним процесом, який призначається для розповсюдження інформації в середині організації. Процес формування інформації починається з визначення, класифікації, оцінки, вимірювання господарських операцій та інших економічно значущих відомостей організації з метою їх систематизації та групування. Далі здійснюється оцінка інформації, необхідної для управління і її обробка. Потім інформація підлягає реєстрації (відображення інформації в документах, реєстрах, звітах) і поданням споживачеві (суб'єкту управління).

Функціональне призначення інформаційного забезпечення системи управління організацією, насамперед, спрямоване на досягнення цілей організації. При цьому особливого значення набуває

розкриття інформації у певному обсязі для існуючих і потенційних інвесторів, так як відомості про майбутню діяльність комерційної організації та перспективи зростання її вартості безпосередньо впливають на оцінку її інвестиційної привабливості і, як наслідок, на можливості залучення інвестицій. Інформаційна потреба інвесторів полягає у можливості оцінювати поточну і майбутню результативність комерційних організацій в розрізі всіх компонентів сталого розвитку, так як від цієї результативності залежать перспективи продовження і зростання обсягів діяльності даних організацій, а отже, і економічна вартість вкладень у них. Інформаційна потреба менеджерів комерційних організацій складається у обліково-аналітичному забезпеченні інформації про взаємодію з різними зацікавленими сторонами. Це сприяє підвищенню ефективності управління та вдосконаленню систем внутрішнього контролю та управління ризиками. У свою чергу, для оцінки доцільності прийняття заходів та дій із захисту своїх інтересів багатьом зацікавленим сторонам потрібна системна інформація про характер, результативність та перспективи розвитку комерційної організації. При цьому, слід звернути увагу на те, що ускладнення зовнішніх умов діяльності до проліферації ризиків у взаємодії між зацікавленими сторонами.

Традиційна система бухгалтерського обліку та фінансової звітності представляє дані про сформований фінансовий стан і отримані фінансові результати діяльності організації зацікавленим сторонам, але сучасні потреби вимагають комплексну інформацію про вплив рішень і діяльності організації на їх економічні інтереси, навколишнє середовище і соціальні системи. Саме тому, в рамках традиційної системи нові вимоги до розкриття інформації не можуть бути повністю задоволені.

У зв'язку зі змінами вимог користувачів бухгалтерської інформації IASB та FASB ініціювали проекти з удосконалення концептуальної схеми фінансової звітності. Формування концепції нового типу обліку і відповідного підходу до формування облікової інформації в спеціальній науковій літературі отримав назву актуарного обліку. В теперішній час термін «актуарний» вживається в спеціальній, науковій літературі, а також у стандартах з бухгалтерського обліку. Наприклад, МСФЗ №19 «Виплати працівникам» розглядають актуарні допущення і припущення; актуарні прибутки та збитки, актуарні розрахунки, метод актуарної оцінки [2, 3]. Головна мета актуарного обліку полягає у оцінці створюваної економічної вартості майбутніх грошових потоків. Отже, він покликаний забезпечити формування обліково-аналітичної інформації, що дозволяє задовольнити потреби учасників сучасного ринку капіталу. В рамках актуарного обліку вирішуються завдання з формування фінансової інформації про комерційні організації

корисної для прийняття рішень про інвестування, кредитування та інших рішень щодо вкладення ресурсів в організацію; прогнозування величини, строків і ймовірності її майбутніх грошових потоків; для оцінки фінансового ризику, пов'язаного зі структурою фінансування. Крім того, в рамках актуарного обліку проводиться з групування фінансової інформації про комерційні організації за категоріями операційної та фінансової діяльності та формування фінансової, інформації про економічні ресурси організації, вимоги на ці ресурси з боку власників, наймодавців та інших кредиторів, а також про зміни ресурсів та вимог на них. В актуарному обліку формування інформації, необхідної для оцінки економічної вартості майбутніх грошових потоків комерційної організації, проводиться у відповідності з сучасною теорією корпоративних фінансів, що передбачає розмежування операційної та фінансової діяльності. Склад об'єктів актуарного обліку визначається виходячи із специфіки змісту його предмета і включає в себе як стандартні об'єкти бухгалтерського обліку (активи, джерела їх утворення, господарські операції, процеси та їх елементи - факти господарського життя і фінансові результати), так і нові об'єкти обліку. Новими об'єктами актуарного обліку є види операційної і фінансової діяльності, категорії грошових потоків і групи активів та зобов'язань, що виділяються за цими видами діяльності а також показники економічної вартості.

Інформаційна область системи управління характеризується численними інформаційними потоками і повинна забезпечувати взаємозв'язок різних інформаційних потоків для взаємодії всіх функцій управління організацією. Раціоналізація інформаційних потоків має на меті виключити дублювання інформації, мінімізувати маршрути її проходження та забезпечити раціональний обмін інформацією між суб'єктами управління. Рух інформації через інформаційні потоки в кінцевому підсумку у відповідності з поставленою метою визначає інформаційне забезпечення управлінського процесу - регулярне надходження інформації для її користувачів, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, підвищення ефективності управління в цілому - це комплексне завдання, що залежить від багатьох факторів, одним з яких є актуальне обліково-інформаційне забезпечення.

Література:

1. Свирина А.А. Эффективное управление предприятием: сбалансированный подход / А.А. Свирина : моногр. М. : Креативная экономика, 2009. – 206 с.
2. Кутер М.И. Анализ моделей статического и динамического учета / М.И. Кутер, М.М. Гурская // Экономический анализ: теория и практика. – 2010. – № 9. – С. 8-16.
3. Discussion Paper. Preliminary Views on Financial Statement Presentation. – IASCF, 2008.